Tenisz örökranglisták páros összehasonlítás mátrixszal

Csató László

Budapesti Corvinus Egyetem
Közgazdaságtani Doktori Iskola
Operációkutatás és Aktuáriustudományok Tanszék

Email: laszlo.csato@uni-corvinus.hu

XII. Gazdaságmodellezési Szakértői Konferencia
Budapest, 2012. június 4.

Vázlat

ÚJ SZÉCHENYI TERV

- Probléma, motiváció

- Módszertani háttér: nem teljesen kitöltött páros összehasonlítás mátrix

- Alkalmazás

- Eredmények, összefoglalás

Temesi József – Csató László – Bozóki Sándor [2012]: Mai és régi idők tenisze – A nem teljesen kitöltött páros összehasonlítás mátrixok egy alkalmazása

Ki volt minden idők legjobb teniszjátékosa?

- ATP világranglista 1973. augusztus 23. óta
- ,,Pontgyűjtő'' rendszer, 1987-től hetente
- Nem számít az ellenfél, csak az elért eredmény
- 52 hetes ciklus
- Alkalmatlan az időbeli összehasonlításra
- Örökrangsorok: szerény matematikai megalapozottság

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023

Megoldási lehetőségek

Különböző mutatók készítése:

- Mennyi ideig vezette a világranglistát?
- Milyen tornákon nyert?

Cél: legjobbak összehasonlítása egymás elleni eredményeik alapján

Jelentőség:

- Alkalmazott módszerek mélyebb megértése
- Nagy népszerűség

Páros összehasonlítás mátrix (Saaty, 1980)

	A_1	A_2	…	A_n	w
A_1	$a_{11} = 1$	a_{12}	…	a_{1n}	w_1
A_2	a_{21}	$a_{22} = 1$	…	a_{2n}	w_2
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	…	$\vdots$	$\vdots$
A_n	a_{n1}	a_{n2}	…	$a_{nn} = 1$	w_n

Valós n×n-es pozitív mátrix: $a_{ij} > 0$

- Reciprocitás: $a_{ji} = 1 / a_{ij}$

Optimális súlyvektor számítása

Optimális súlyvektor: $\mathbf{w} > \mathbf{0}$, $a_{ij} \approx w_i / w_j$
Csak a súlyarányok számítanak, normalizálás: $\sum_i w_i = 1$

Konzisztens mátrix: $a_{ik} = a_{ij} \cdot a_{jk}$ minden i,j,k indexre
Ekkor a megoldás triviális: $w_i / w_j = a_{ij}$

Logaritmikus legkisebb négyzetek módszere (LLSM)

$$\text{Min} \sum_i \sum_j [\log(a_{ij}) - \log(w_i / w_j)]^2$$

- Sorelemek mértani közepe
- Csak az eredmény számít, az ellenfél nem

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023

Nem teljesen kitöltött páros össze-hasonlítás mátrix (Harker, 1987)

ÚJ SZÉCHENYI TERV

$$
A = \begin{pmatrix}
a_{11} = 1 & * & a_{13} & a_{14} \\
* & a_{22} = 1 & a_{23} & * \\
a_{31} = 1 / a_{13} & a_{32} = 1 / a_{23} & a_{33} = 1 & a_{34} \\
a_{41} = 1 / a_{14} & * & a_{43} = 1 / a_{34} & a_{44} = 1
\end{pmatrix}
$$

Néhány hiányzó elem a fődiagonálison kívül (*)

Gráf reprezentáció: a_{ij} ismert = irányítatlan él

LLSM: nem teljesen kitöltött eset (Bozóki – Fülöp – Rónyai, 2010)

- Célfüggvényben csak az ismert elemek szerepelnek
- Megoldás egyértelmű akkor és csak akkor, ha a mátrixhoz tartozó gráf összefüggő
- Optimális megoldás egy lineáris egyenletrendszerből számítható, majd az értékek alapján felállítható a rangsor
- Lehetséges a célfüggvényben szereplő elemek súlyozása

Adatrendszer

Összesen 34 játékos

ATP világranglista vezetők 1974. július 29. óta (23)

2360 mérkőzés:

- Győztes
- Szettarány
- Év
- Torna, ezen belüli jelentőség (round)
- Talaj (surface)

Számos elemzési lehetőség

Módszertani kihívások

Nem teljesen kitöltött mátrix (561 elemből max. 322 ismert)

Korábbi alkalmazás: sakk csapatversenyek

Nehézségek:

- Gráf csúcsainak fokszáma különböző
- Egymás elleni eredmény több értéket vehet fel
- Súlyozás lehetősége

Hányadosok vizsgálata – nullával osztás korrekciója:

a) 5-önként felfelé kerekítés (2:0 = 5:0 = 5:1)

b) 2-t hozzáadva (2:0 = 4:1)

Alkalmazott módszerek

ÚJ SZÉCHENYI TERV

6 módszer:

- LLSM1 – összes mérkőzés, a) korrekció (322)
- LLSM2 – legalább 5 mérkőzés, a) korrekció (188)
- LLSM3 – szettarány, nulla elhagyva (279)
- LLSM4 – összes mérkőzés, b) korrekció (322)
- LLSM5 – legalább 5 mérkőzés, b) korrekció (188)
- LLSM6 – szettarány, b) korrekció (322)

Súlyozás:

- Egymás elleni mérkőzések száma: 2 / 1 vs. 10 / 5
- Kitevő: aktuális / maximális mérkőzésszám
- Agassi-Becker: 10 / 4 helyett (10/4)^(14/36) ≈ 1,43

Játékosok aktív pályafutása

ÚJ SZÉCHENYI TERV

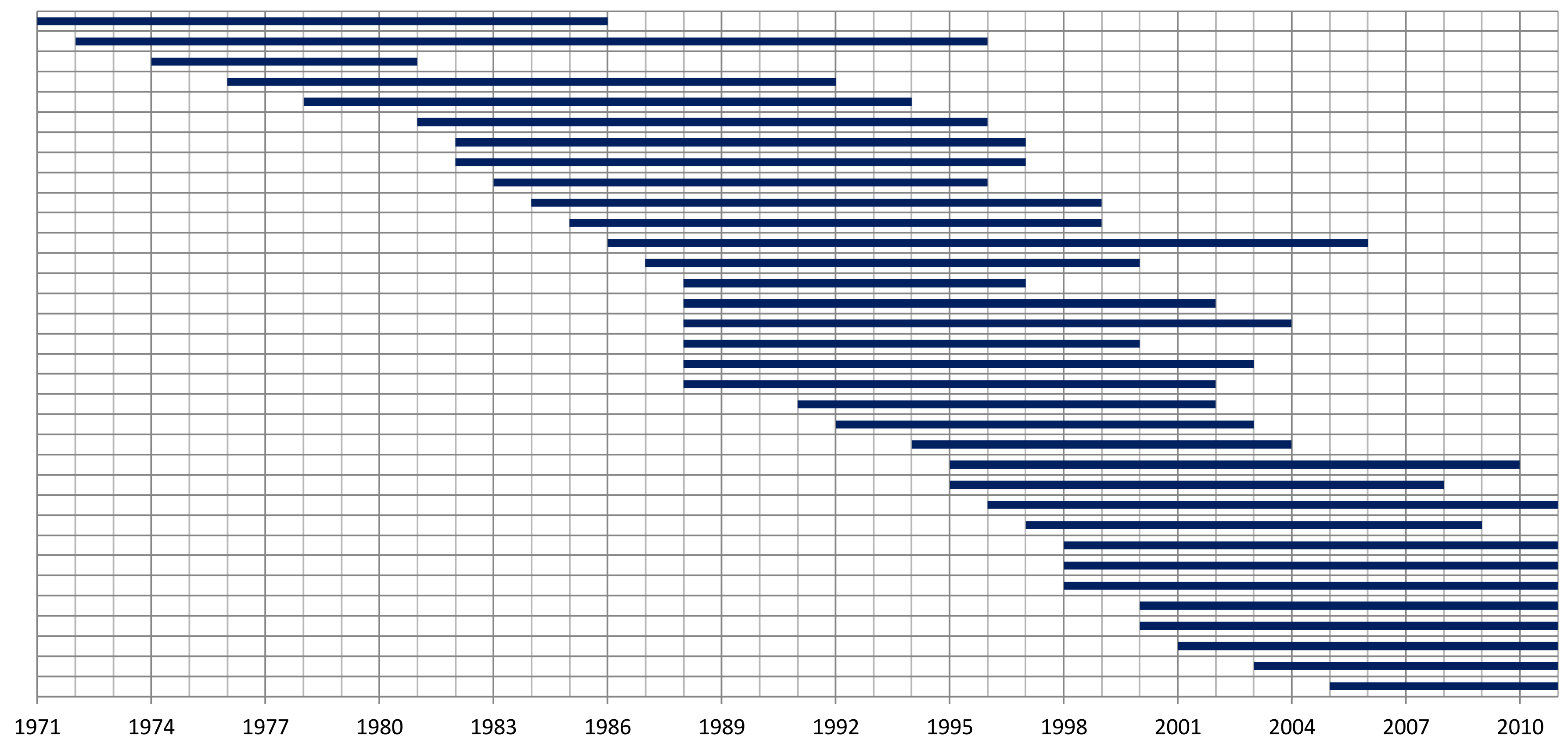

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projektek az Európai Unió támogatásával valósulnak meg.

Kiválasztott mérkőzések jelentősége (összes %-ában)

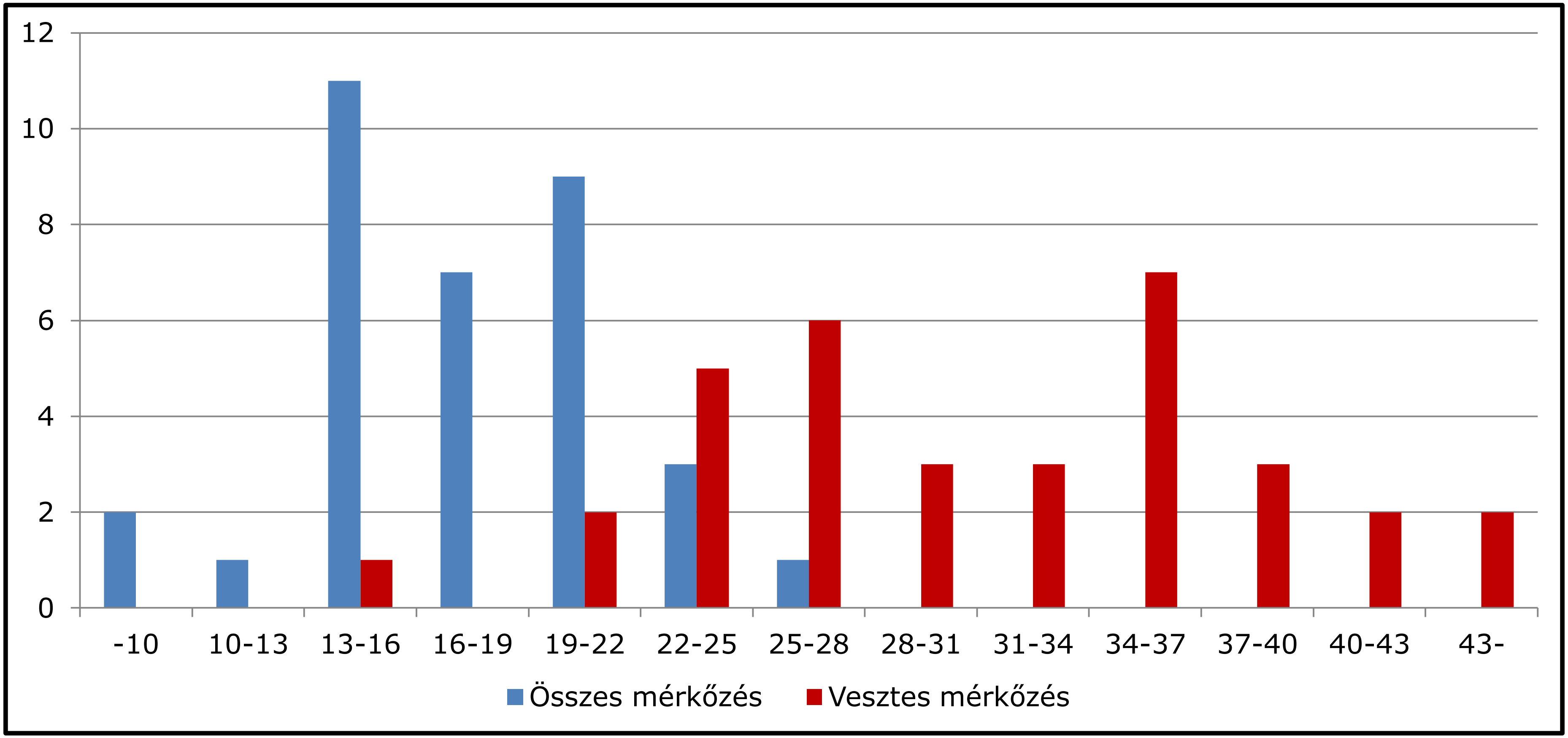

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023

Fokszámok eloszlása

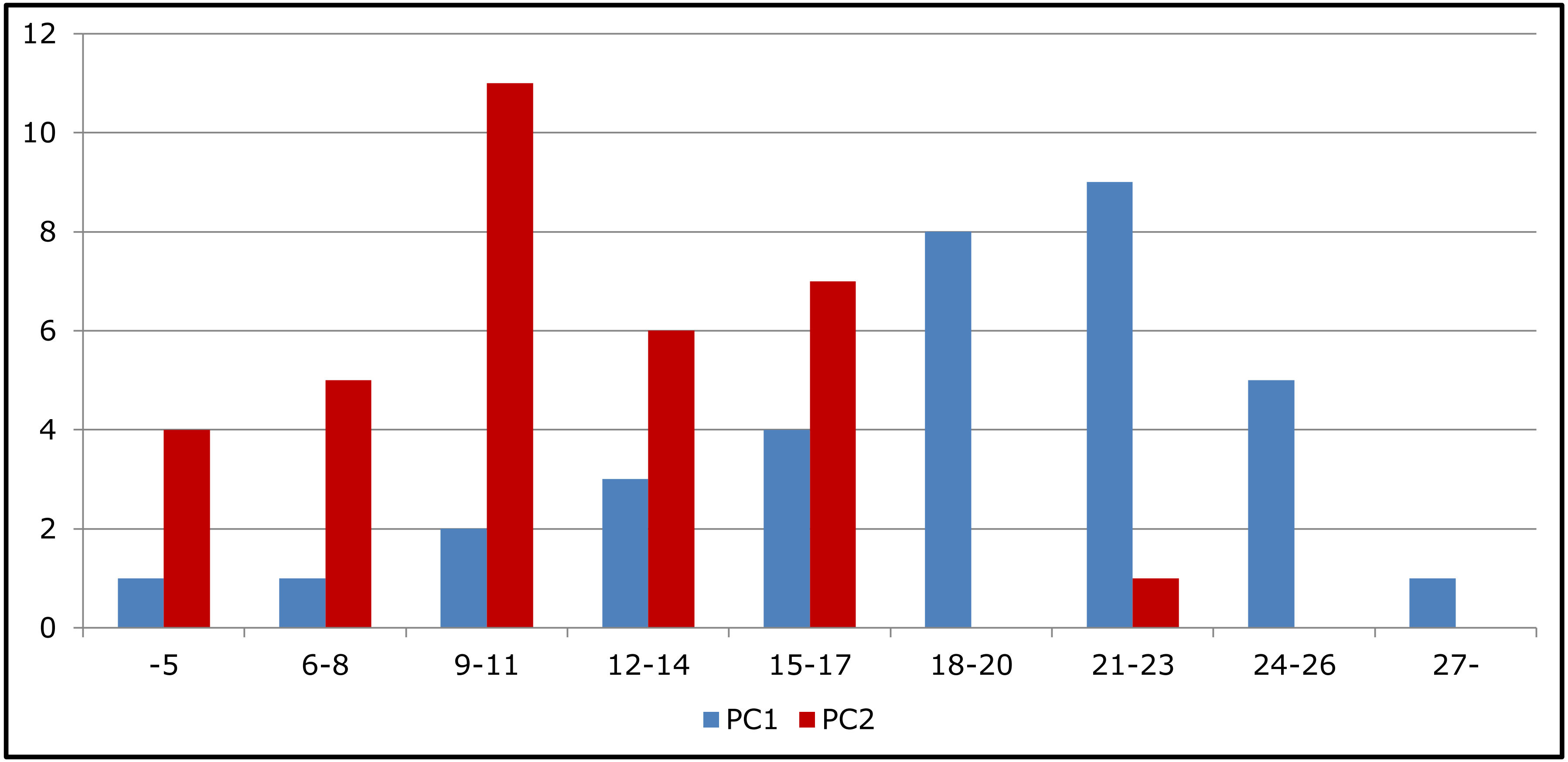

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023

Eredmények

ÚJ SZÉCHENYI TERV

- ✓ Nullák korrekciójának nincs hatása (1-4, 2-5)
- ✓ LLSM1 és 2 rangsorok erősen különböznek
- ✓ LLSM3 közelebb van az 1-hez, mint a 2-höz
- ✓ Véletlen mintavétel (kettébontás)
- ✓ Érzékenységvizsgálat:
  34 helyett csak 23 – jelentős különbség (0,9 körüli rangkorrelációk)

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projektek az Európai Unió támogatásával valósulnak meg.

Élmezőny (12 játékos 23-ból)

	LLSM1		LLSM3		WLLSM1		WLLSM3	
	csak 23	34-ből 23	csak 23	34-ből 23	csak 23	34-ből 23	csak 23	34-ből 23
Federer, Roger	2	3	2	2	**1**	2	2	3
Nadal, Rafael	1	1	1	1	**2**	3	1	2
Sampras, Pete	3	5	3	5	**3**	4	3	4
Borg, Bjorn	4	2	7	3	**4**	1	4	1
Lendl, Ivan	9	11	10	9	**5**	6	5	5
Becker, Boris	5	4	6	6	**6**	5	6	6
Agassi, Andre	8	6	9	7	**7**	7	7	7
Hewitt, Lleyton	7	10	4	8	**8**	8	8	9
Kuerten, Gustavo	15	16	16	14	**9**	9	10	10
Djokovic, Novak	10	8	5	4	**10**	10	9	8
Safin, Marat	11	7	15	15	**11**	12	13	16
Ferrero, Juan Carlos	14	14	13	10	**12**	16	12	13

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023

A projektek az Európai Unió támogatásával valósulnak meg.

Összefoglalás

Következtetések:

- Új módszer teniszjátékosok összehasonlítására
- Figyelembe veszi az ellenfeleket
- Viszonylag egyszerű számítás
- Fontos a helyes transzformáció megtalálása
- Stabilitás problémás
- Súlyozás haszna

Kutatási irányok:

- A módszer további tulajdonságai
- Alkalmazás tökéletesítése

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM
TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023
MAGYARORSZÁG MEGÚJUL
A projektek az Európai Unió támogatásával valósulnak meg.

ÚJ SZÉCHENYI TERV

Köszönöm a figyelmet!

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projektek az Európai Unió támogatásával valósulnak meg.